

מראי מקומות- קידושין נ"ח

- (א) אלמא חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא- הק' תוס', משמע דאף דאיכא איסור דרבנן, מ"מ מקודשת היא מן התורה. וזהו דלא כמה דאי' בפסחים, דמקדש מו' שעות ולמעלה, ואפי' בחיטי קרדנייתא, דאינם אסורים אלא מדרבנן, אינה מקודשת כלל. ותי' דהתם איכא עכ"פ שעות דאורייתא. וע' באבני מלואים (כ"ח, נ"ד) שהביא מה שהק' הבית שמואל על חילוק זה, דהא הטעם דלא מהני איסורים דרבנן לקידושין היינו משום דלא שוה כלום, וא"כ מה לי אם יש לו עיקר מן התורה או לא, והניח בצ"ע. ותי' האבנ"מ די"ל דמה שהיא אסור בהנאה מדרבנן הוא כמו מתנה על מנת להחזיר מיד, דמן התורה מהני, אע"פ שלא נהנית כלום מהממון, אבל כיון דעכ"פ נתן לה דבר שהוא חפצא של ממון, א"כ שפיר היא מקודשת. וא"כ ה"ה כאן, אם נתן לה דבר שהוא בחפצא ממון, א"כ אף שאינה יכולה ליהנות ממנה, כיון שאסורה מדרבנן, מ"מ שפיר היא מקודשת [אבל מה שיש לו עיקר מן התורה, בזה הבין האבנ"מ דשפיר י"ל דאינו חפצא של ממון כלל, ועדיין צ"ע בזה]. אולם ע' ברש"י בפסחים שם דביאר דמה דלא מהני קידושין כלל באינה דרבנן, היינו משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש, ואפקעינהו וכו'. והריטב"א שם כ' דטעם הדבר הוא משום דאינם שוה פרוטה, משום דלמעשה אינו יכול למוכרו, וא"כ אין שוה לו כלום. ודברי רש"י צ"ע, למה צריך לאפקעינהו, הרי סכ"ס אינו שוה כלום [וזהו יש להעיר גם על האבנ"מ בתוס', דמבואר דיש לו דין ממון אף שאין שוה לו כלום]. וע' בקובץ שעורים (ח"ב, קונט' דברי סופרים א', ה'), שחקר בהא דאיה"נ אין בהם חשיבות ממון, האם משום דבפועל אינו שוה כלום, משום דאינו ראוי להשתמש בו, או משום דדין האיסור שבו משוי לי' כעפרא בעלמא. וביאר דרש"י ור"ת ס"ל כצד ב', דדין האיסור שבו משוי לי' כעפרא בעלמא, וא"כ היכא דהדין איסור הוא רק מדרבנן, א"כ מה ששוה כעפרא בעלמא הוא רק מדרבנן, וא"כ שפיר צריך להא דאפקעינהו, ושפיר יש מקום לחלק בין אם יש עיקר לאיסורו מה"ת או לא.
- (ב) כתיב הכא כי חרם הוא וכתוב התם יובל היא- יש לעי', למה צריך ב' מיעוטים, תסגי בחד מיעוטא. וכ' השלגל"מ דאי כתיב המיעוט רק גבי ע"ז, ה"א רק מדין ע"ז מיעוטי' ודין של שאר איסורים כשביעית (דחליפין מותרין כשהחליפין באחרים). ואי מיעט רק גבי שביעית, ה"א דין של שאר איסורים כע"ז (דחליפין אסורין אף כשהחליפין באחרים). עוד העיר דלמ"ד ב' כתובים הבאים כא' אין מלמדין, מיעוטא ל"ל, והניח בקו'.
- (ג) אמר עולא טובת הנאה אינה ממון- ע' בפרי יצחק (ב', ריש סי' נ') שחקר ב' חקירות- (א) למ"ד טוה"נ ממון, דפרש"י באיזה מקומות שהוא משום שיכול לקבל דבר מועט ליתן התרומה לאיזה כהן, האם זה דוקא בכה"ג שיכול לקבל דבר מועט, או דלמא זה לאו דוקא, והעיקר הוא שיש לו הזכות בהתרומה ליתן לכל כהן שירצה. (ב) למ"ד טוה"נ אינה ממון, האם חולק אהא דיש לו זכות ליקח דבר מועט כדי ליתן התרומה לכהן מסויים, וס"ל דאינו יכול לקבל מעות בשביל זה, או דלמא אף שיכול ליקח מעות, מ"מ אין נקרא בשביל זה ממון, כיון דעיקר מתנות כהונה אינה שלו אלא של הכהנים. וע' בשערי ישר (ה', ו', ד"ה וכן נראה לי) דכ' "דמה דאמרי' טובת הנאה אינו ממון, הוא רק דממון זה שנותנים לו בעד טובת הנאה אינו זכות בגוף המתנות, ואין לבעלים כלום בהם, והוי רק כגזבר בנכסי הקדש".
- (ד) משלם לו דמי טבלו של חבירו... דמר סבר טוה"נ ממון- כ' הרמב"ן דעל צד זה דביאור שי' זו הוא משום דס"ל טוה"נ ממון, א"כ מה דאמרי' דמשלם לו דמי טבלו, היינו לפי טובת דמי הנאה שבו, שהם דמי חולין שבו, ודמי הנאת התרומה. וע' בריטב"א שג"כ מביא שי' זו, אבל כ' דעיקר הוא "דלמ"ד טוה"נ ממון, חשוב הוא כאילו כולו שלו לגמרי, משום ההיא טוה"נ דאית לי' בגוי', וכדתנן המקדש בתרומות ומעשרות, ומשמע דישראל דומיא דכהן, דמקדש בתרומה ממש ולא בטוה"נ שיש לו בה". וע' באבני נזר

להכהן, דהיינו דאפי' אם מפריש א' מארבעים מכריו, אם נותן לכל כהן וכהן חטה א', הרי מעולם לא קיים הדין נתינה, שהרי הדין נתינה הוא לעשות מעשה נתינה חשובה, שהוא לכה"פ חצי קב. אבל הנו"ב לא מיירי כלל המעשה הנתינה דוקא, אלא שיש שיעור א' לפטור הכרי, ושיעור אחר לקיים מצות נתינה לשבט הכהונה, ושפיר יכול לקיים מצוה זו בנתינת חטה לכל כהן וכהן, ע"ש ברבריהם, וצ"ע בכל זה.

(ז) **הנוטל שכר לדון דיניו בטלים, להעיד עדותו בטלה - כ' הרשב"א** "מדקתני דיניו בטלים ולא קאמר אין דינו דין, שמעי' מינה דלא זה בלבד שנטל ממנו שכר, בטלה, אלא כל דיניו בטלים, ואפי' אותן שלא נודע שנטל ממנו כלום... והכי אי' בתוספתא דבכורות, החשוד להיות נוטל שכרו ומעיד, כל הדינין שדן וכל העדאות שהעיד הרי אלו בטלין" (ואף דבגמ' דידן אי' "עדותו בטלה" בל' יחיד, אולם גירסת הרשב"א הוא "עדותיו בטלים").

(ח) **לא קשיא, כאן בשכר הבאה ומילוי - פרש"י**, דמילתא דטירחא היא, ורחמנא לא רמיא עלי', ושרי למשקל אגרא, ומקודשת. וע' ברשב"א על המשנה שדייק מדברי רש"י (וכן מהראב"ד) דס"ל דהקידושין הוא בשכר הבאתן, והק' דהא משמע מל' המשנה דמקדשה בהמי חטאת עצמן, ולא משכר הבאתן. ולכן הוא פי' דמיירי דמקדשה בגוף המים ממש, ואית לה הנאה מיניהו שאף היא נוטלת פרוטה ממי שצריך להן מחמת טורח הבאתן ומילויין (וכן ע' בתוס' ר"י הזקן בזה).

האומר

(ט) **והלך וקדשה לעצמו - כ' הרא"ש** (א') דאם אמר "לי" בטעות, אין כאן בית מיחוש, משום דהקדש בטעות לא הוי הקדש. ומבואר דס"ל דדיני קידושין תלויים בדיני הקדש ממש, וכמו שהבאנו לעיל (דף ב' ודף ז', ע"ש).

(י) **ובא אחר וקידשה בתוך ל' יום, מקודשת לשני - דייק הרמב"ן** מהא דלא קתני "ואינה מקודשת לראשון", שאם גירשה השני בתוך ל' יום, שפיר חלו קידושי ראשון. אולם הק' הרשב"א עליו, דהא כיון שפשטה ידה וקבלה קידושין, הו"ל מעשה דמבטל הדבור של קידושין, וכ"ע מודו דאתי מעשה ומבטל דיבור, וא"כ אינה מקודשת לראשון, אבל ביטול הוא של קידושי הראשון לגמרי (וכ' דהיינו דאפי' אם מפריש א' מארבעים מכריו, אם נותן לכל כהן וכהן חטה א', הרי מעולם לא קיים הדין נתינה, שהרי הדין נתינה הוא לעשות מעשה נתינה חשובה, שהוא לכה"פ חצי קב. אבל הנו"ב לא מיירי כלל המעשה הנתינה דוקא, אלא שיש שיעור א' לפטור הכרי, ושיעור אחר לקיים מצות נתינה לשבט הכהונה, ושפיר יכול לקיים מצוה זו בנתינת חטה לכל כהן וכהן, ע"ש ברבריהם, וצ"ע בכל זה.)

(אה"ע תנ"ו, ה'), דרוצה לתלות מח' זו באם הביאור דטוה"נ ממון היינו משום דמקבל בשבילו דבר מועט, דא"כ דבר מועט הוא שצריך לשלם הוא השוויות, או האם טוה"נ הוא מה שיכול ליתן התרומה למי שמחזיק לו טובה, דא"כ הוי הביאור הוא דנחשב בעלים על כולו, ולכן צריך לשלם בשביל כולו.

(ה) **והכא בדשמואל קמיפלגי, וכו' - הק' בחי' ר' מאיר שמחה**, הא אפי' אם חטה א' פוטרת את הכרי, זהו רק מה"ת, אבל מדרבנן אין הכרי פטור עד שיתן השיעור, וא"כ נמצא דלמעשה לא גזל לו כ"כ. ובתחלה ה' רוצה להוכיח מזה דשיעור דרבנן אינה טובלת, אבל הביא מהגר"א דכ' דטובלת מדרבנן. וכ' לחדש דאין לכהנים זכות ליטול שיעור מדרבנן על כרחו, דלגבי שיעור דרבנן באמת לכ"ע יש לו טוה"נ, וא"כ שפיר צריך לשלם כולו [אבל לפ"ז יהי' צריך רק לשלם הטוה"נ, לפי הראשונים הנ"ל דא"צ לשלם כולו].

(ו) **דאמר שמואל חטה א' פוטרת את הכרי - ע' בתוס' רי"ד** שהביא מי שמקשים דהא כתיב תתן לו, וא"כ בעינן כדי נתינה, וכדדרשי' לענין ראשית הגז. ותי' "דבודאי מצוה ליתן לו דבר חשוב... אבל מיהו, אע"פ שמצותו בכך, אם אינו רוצה לקיים מצוה זו, ותרום חטה אחת מכל הכרי, ניתקן ויצא מידי טבלו, אלא שלא קיים מצות נתינה". ועדיין צע"ק, הרי סכ"ס חייב הוא מן התורה ליתן יותר, וא"כ מה לי דאם אינו מקיים המצוה הכרי מותרת לאכול, ומשמע דאין לכהנים זכות גביי' על שיעור זה, וצ"ע. אולם ע' במשנה למלך (מתנ"ע ו', ז', ד"ה אחר שכתבתי) שהביא דברי התוס' רי"ד וכ' שהוא מצוה מן המוכחר, ולדבריו א"ש. וע"ש עוד שכ' לחקור לדעת התוס' רי"ד לענין שיעור א' מחמישים דתקנו חז"ל, האם תקנו כן כדי לקיים מצות נתינה, ע"ש בדבריו. וע"ע בנודע ביהודה (תנינא, יו"ד סי' ר"א, ד"ה ואומר) שכ' שבא לומר דבר חדש, והוא דאף דחטה א' פוטרת הכרי, מ"מ אינו יוצא ידי נתינה אם לא נותן שיעור נתינה (והוא כ' לענין חלה שהוא א' מכ"ד לבעה"ב וא' ממ"ח לנחתום, ע"ש). והתור"ד כ' דהשיעור לענין תרומה הוא חצי קב [אולם לכאורה יש חילוק יסודי בין הנו"ב והתור"ד, דהתור"ד בא לחדש שיש שיעור במעשה נתינה

דאף דהירושלמי נקט בפירוש כשי' הרמב"ן,
עכצ"ל דפליג בזה על הבבלי).

יא) בת ישראל לכהן תאכל בתרומה- הק'
הריטב"א, הא פשוט הוא, הרי מקודשת לשני
ומתירים דין ערוה החמורה, וא"כ ודאי
מתירים תרומה הקלה. ותי' דאה"נ, אלא
דאגב סיפא נקטי' לה, דאינה אוכלת בתרומה
משום דספק הוא אם מותרת או לא.

יב) מה שעשה עשוי- כ' הריטב"א דהחידוש בזה
הוא דלא קנסי' לי' שלא לכנוס משום שנהג
מנהג רמאות.